

Josefina Vidal Morera

Poetessa i
política

Francesc Pla Falip

Il·lustracions d'Alba Torres Robinat

on són?
les dones?
t a r g a r i n e s ■

On són les dones?

t a r g a r i n e s ■

On són les dones targarines? és un projecte que vol donar a conèixer dones de Tàrrrega que, tot i haver tingut una vida professional i personal plena d'èxits, s'han mantingut en l'anonimat. Aquesta col·lecció vol reconèixer els seus mèrits i donar-les a conèixer.

El món que coneixem i del qual ens nodrim i vivim és resultat de les accions i les decisions de molta gent que en el seu dia van decidir emprendre camins no gaire fàcils. En aquestes pàgines s'explica la vida d'una d'aquestes persones, la Josefina Vidal Morera. Una dona valenta, intrèpida, forta, sensible i amb la necessitat constant d'expressar el seu estat d'ànim.

Per entendre-la cal anar un xic enrere en el temps...

Josefina Vidal Morera

Poetessa i
política

Tàrrrega, 11/03/1932

Vidal va cursar els estudis secundaris i de batxillerat a Tàrrrega, a Cervera i a Lleida, i els va acabar l'any 1950 amb l'examen d'estat a la Universitat de Barcelona.

Durant els primers anys de la dècada de 1950, intervé en recitals de poesia local, forma part del grup de teatre Thespis i participa en la vida cultural targarina.

El 1953 emigra a Anglaterra. Treballa uns quants mesos en un hospital de salut mental a Preston. El 1954 es trasllada a Londres, on treballa en un hospital general i, posteriorment, en un restaurant del Soho. Acaba el seu periple londinenc col·laborant amb la secció espanyola de la BBC.

A Londres, Vidal es retroba amb Felipe Lorda Alaiz (Almacelles, 1918-Barcelona, 1992) amb qui es casa. Vidal i Lorda van tenir dues filles i un fill, Isabel-Clara, Raimon i Dúnia.

El 1960, la família es trasllada a Holanda on va viure fins al 1977.

Torna a Espanya el 1977, quan Felipe Lorda és escollit diputat pel PSC al Congrés de Diputats per la província de Lleida. És aleshores que Vidal exerceix com a cap de la Secretaria del despatx del ministre de Sanitat Ernest Lluch a Madrid. El 1980, tornen a Barcelona. El 1992 mort Felipe i el 1999, Dúnia, la seva filla petita.

Vidal sempre ha escrit poesia.

Josefina

Vidal

Morera

La Josefina va néixer a Tàrrrega l'onze de març de 1932, a casa dels avis, i en plena etapa republicana. El seu pare es deia Pere Vidal Carulla i la mare Isabel Morera Miró. A casa seva portaven el negoci de les loteries a Tàrrrega des de feia més de 30 anys. Tenien el local a la plaça Major on compartien espai amb una botiga de roba també de la seva propietat.

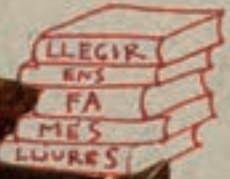

Era una noia inquieta i amb ganes d'aprendre molt i molt. Va començar a fer classes de francès a les monges carmelites i després batxillerat, però no pas de manera convencional. La senyoreta Messaquer (bibliotecària de la Biblioteca de la Caixa de Pensions), que li feia classes de francès, va anar a les loteries i li va dir al seu pare que la Josefina hauria d'estudiar batxillerat, així mateix. Llavors no hi havia cap escola on les noies poguessin estudiar el batxillerat. Es va comprometre a fer-li una hora de classe diària, tots els matins. Li explicava allò que no entenia i la resta ho estudiava ella sola, durant quatre anys.

1944

Després del batxillerat va començar a treballar per poder marxar fora de Tàrrega, necessitava veure moltes més coses, necessitava anar més enllà del que havia vist fins llavors. Tot i que el seu pare en principi no volia, després, i amb la insistència de la Josefina, no va tenir més remei que deixar-la marxar.

"No havia vist el món per un forat i vaig marxar sola..."

Amb 21 anys, les seves ànsies de llibertat i de conèixer la van dur a Anglaterra, concretament a Preston, Lancashire, on va treballar un temps a l'Hospital de salut mental Whittingham. Allí va aprendre una cosa que a les persones més petites ens costa un xic d'entendre, i és que la vida és molt dura, molt difícil, a vegades incomprendible. Després va anar-se'n a Londres, la capital, i allí va treballar a l'Hospital General i a un restaurant del Soho.

l és aquí on es va trobar amb Felipe Lorda Alaiz, que ja coneixia de sempre. Una persona importantíssima que la marcarà per sempre més de la mateixa manera que la Josefina a ell. Va ser ell qui li va proposar de treballar també a la ràdio, a la BBC, on ell treballava traduint i radiant notícies. Ella va començar contestant cartes de les persones oients i participant en els programes. L'any 1956 es van casar, i es van quedar a Londres fins que el contracte amb la BBC va acabar-se. I altra vegada maletes i cap a un altre lloc.

Amb el cor a la mà

he anat pel món

buscant un lloc

on plantar-lo.

Els batecs de la terra

m'han omplert d'argila el cor

i ara sóc

una gerra assedegada

o un plat,

humil i buit,

obert sobre la taula.

Josefina Vidal Morera, *Calaix obert*

cor. melu, ben

Van anar a viure a Holanda. El Felipe havia fundat la ràdio espanyola feia anys i ara l'havien demanat de nou, i amb un fill i una filla els calia més estabilitat que la que tenien a Anglaterra. A Holanda la Universitat d'Amsterdam li va donar la càtedra de català i de castellà al Felipe, i ambdós treballaven també a la ràdio. I la Josefina massa quieta no estava, de fet, feia de mare, treballava a la ràdio, donava classes de castellà a la Universitat de Groninga i, més tard, l'Ajuntament d'Amsterdam li va demanar que es fes càrrec dels emigrants espanyols que arribaven.

Però varen passar moltes coses més. La Josefina estava vinculada al sindicat holandès i també amb un grupet de persones va contribuir a organitzar la UGT i el partit socialista a Holanda entre les persones emigrades, que eren moltes. Des del seu compromís polític va ser una de les que impulsaren la creació de la "Casa del pueblo" d'Utrecht i d'Amsterdam, llocs de reunió dels obrers. Arran de la vaga dels Alts Forns, on treballaven molts emigrants espanyols, la Josefina va ser escollida per representar el col·lectiu d'espanyols al comitè de vaga.

Tot i viure durant tants anys a l'estranger, la Josefina, el Felip i la resta de la família passaven cada any un mes i mig de vacances a Tàrraga.

Com ho podria dir? La Josefina no parava quieta, i a més, ara amb un fill i dues filles perquè havia nascut la seva filla Dúnia. Ja ho deia abans, una dona un xic inquieta, intrèpida, valenta i amb poques ganes de dormir!

Llavors ja escrivia poesia en castellà. Sabeu una cosa?
Li van publicar un llibre sense ella saber-ho. Se'n va
assabentar quan l'hi van portar ja publicat. Un dia va venir a
la ràdio un escriptor de novel·les, Manuel Arce Lago. Tenia
una llibreria a Santander i editava una col·lecció de poesia
anomenada "La isla de los ratones", d'autors espanyols i sud-
americans i també autores. El Felipe li va donar el manuscrit
de poemes que la Josefina havia escrit fins llavors per
veure si eren bons. I tant que ho eren! Temps més tard, la
Josefina va rebre el llibre publicat, **Fuera de mi** es titulava.

Un día, cuando niños, nos dijeron:
-¿Que querrás ser cuando seas mayor?
Nosotros respondimos tantas cosas
que ellos dijeron:
-¡Bravo, bravo!

Corrimos luego a escondernos,
a preguntarnos sin testigos
¿qué seré, qué quiero ser?
Y nos fabricamos un futuro
a nuestro gusto,
un futuro que tener al alcance de la mano
en un momento dado.
(...)

Josefina Vidal Morera, *Fuera de mi*

De fet la Josefina havia començat a escriure quan estava a Whittingham. Aquelles experiències no deixen indiferent a ningú. Però ja abans li agradava la poesia, la llegia i participava en diferents recitals tot llegint.

Una curiositat. La voleu saber? Quan tenia 12 anys va escriure una poesia que va presentar a un concurs de la biblioteca de la Caixa de Pensions, però no la van premiar perquè pensaven que una poesia com aquella no la podia haver fet una noia com ella: era poesia que parlava de l'amor i ho feia des del punt de vista d'un home. El premi no el van donar a ningú, va quedar desert. Potser allò la va incitar encara més a superar els reptes i les dificultats que se li presentaven.

Si al dia veim el
 la infirmitat,
 més llom que la paraula,
 el que, sense
 virtutis: que, sense
 que vola i veure - ho sabem

no em queda
 a tot

Hi som, hi som en tot moment,
 quan l'ecelat
 del somniere omple d'essencia blanca i fresca la

nostra boca

pluja neta

i mar, i les flors,
 els camins, les mans,
 pujades, les mans

Tornaré a pintar de blau, els arbres,
 Tornaré a comentar
 sobre un paper en blanc... les cases,

Després, just quan s'acabaven de comprar una casa a Holanda, els van trucar i demanar que tornessin perquè el partit socialista els necessitava a Lleida. Així és que tornen acabada la dictadura l'any 1977. El Felipe va ser escollit diputat pel PSC al Congrés per Lleida a Madrid i la Josefina treballava sense parar. Més tard, quan residien a Barcelona, el 1982, amb l'arribada dels socialistes al poder, la Josefina va anar a treballar al despatx del nou ministre de sanitat, Ernest Lluch Martin. Hi va estar durant 3 anys treballant sense aturar-se un moment, vivint a Madrid durant la setmana i venint a casa els dissabtes i diumenges. No tots. Eren dies de construir coses, lleis, tot estava per fer en un país que necessitava molt, i la Josefina estava disposada a treballar el que convingués.

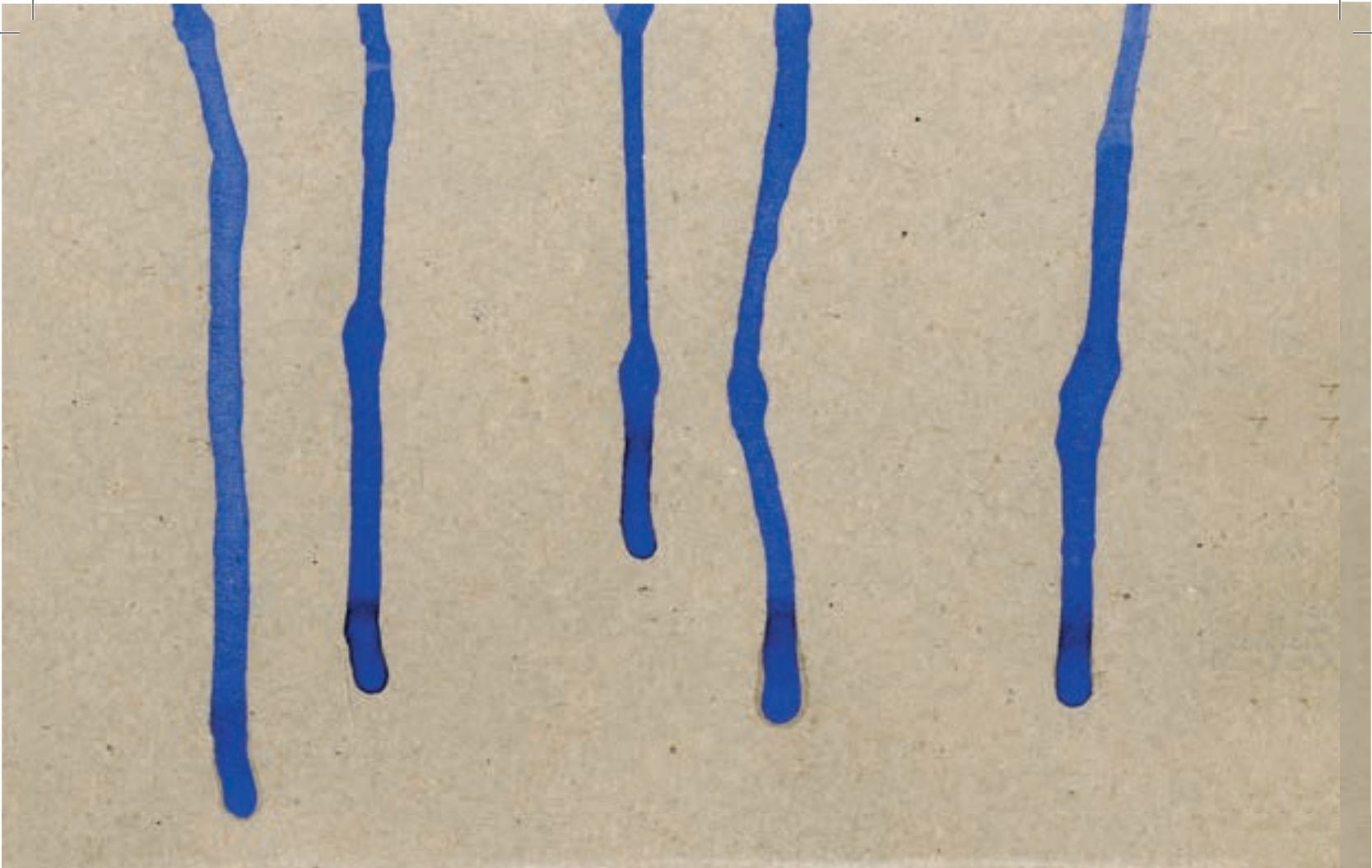

MADRID
1977

BARCELONA
LLEIDA
TÀRREGA

El 1986 torna a Barcelona perquè el Felipe està malalt de càncer. Comença ara una de les etapes més difícils de superar. En poc temps mor Felipe, el 1992, i la seva filla Dúnia, l'any 1999, amb tan sols 34 anys.

"No vaig darrera de ningú. Cada dia em torno més tancada en mi mateixa... La mort de la Dúnia em va partir"

A partir d'aquell moment, la seva vida política i social va passar a un altre pla molt més discret. Ara, després d'uns temps molt difícils, calia centrar-se en ella mateixa, en explicar i escriure. Ara tocava la poesia. Va ser a partir del segle XXI que la majoria de la seva obra serà publicada, tot i que encara avui en té d'inèdita: versos amb força que expliquen molt de les sensacions de la Josefina.

"Escric per un estat d'ànim, per una necessitat d'expressar el que en aquells moments sento... és una qüestió de moments, són sentiments, estats d'ànim"

La poesia que escriu la Josefina arriba a molta gent, i els agrada: ens agrada a molts. Mireu, ara us faig saber quatre dades: L'any 2000 va quedar finalista del Premi de Poesia Les Talúries amb el llibre **En el silenci del temps**, l'any 2002 l'editorial Meteora edità **Dues veles blanques**; aquell mateix any, l'editorial Pagès Editors publicà **Trànsit**; l'any 2005, l'Ajuntament de Tàrrrega publicà un recull de poesies anterior amb el títol **Calaix obert**. I el 2006, l'editorial Proa publicà el recull de la seva obra poètica amb el títol **El mar inevitable**. El 2009, l'Editorial Pagès li publica **A l'entorn del brocal**. A més de participar en diverses lectures, certàmens, i publicar diversos articles i fer diverses traduccions d'autors anglesos de teatre contemporani. A més, encara guarda una bona quantitat d'obra no publicada.

... ser amb tu.
El somriure de la flor
mirall del riu
... ensenyas el cor
... tens es
... no rixant i ad
... meva bondat
... meva bondat

L'ocell del meu cor vola baix,
... venerable al capador furtiu,
Els arbres fruiters
... tenalla de les ombres
... el dolor de l'
... stampar de colors
fància.

En el pany de paret
... ampli de la sala
... teu quadre.
Em queda el seu glori
... tots aquells
... i que m'emporten

L'ocell del meu cor vola baix,
... venerable al capador furtiu,
Els arbres fruiters
... tenalla de les ombres
... el dolor de l'
... stampar de colors
fància.

Pels nens de la guerra civil,
una cuqueta de llum
era una festa.

el devenir és breu
i és tan petit el mos
que ens toca disfrutar!...

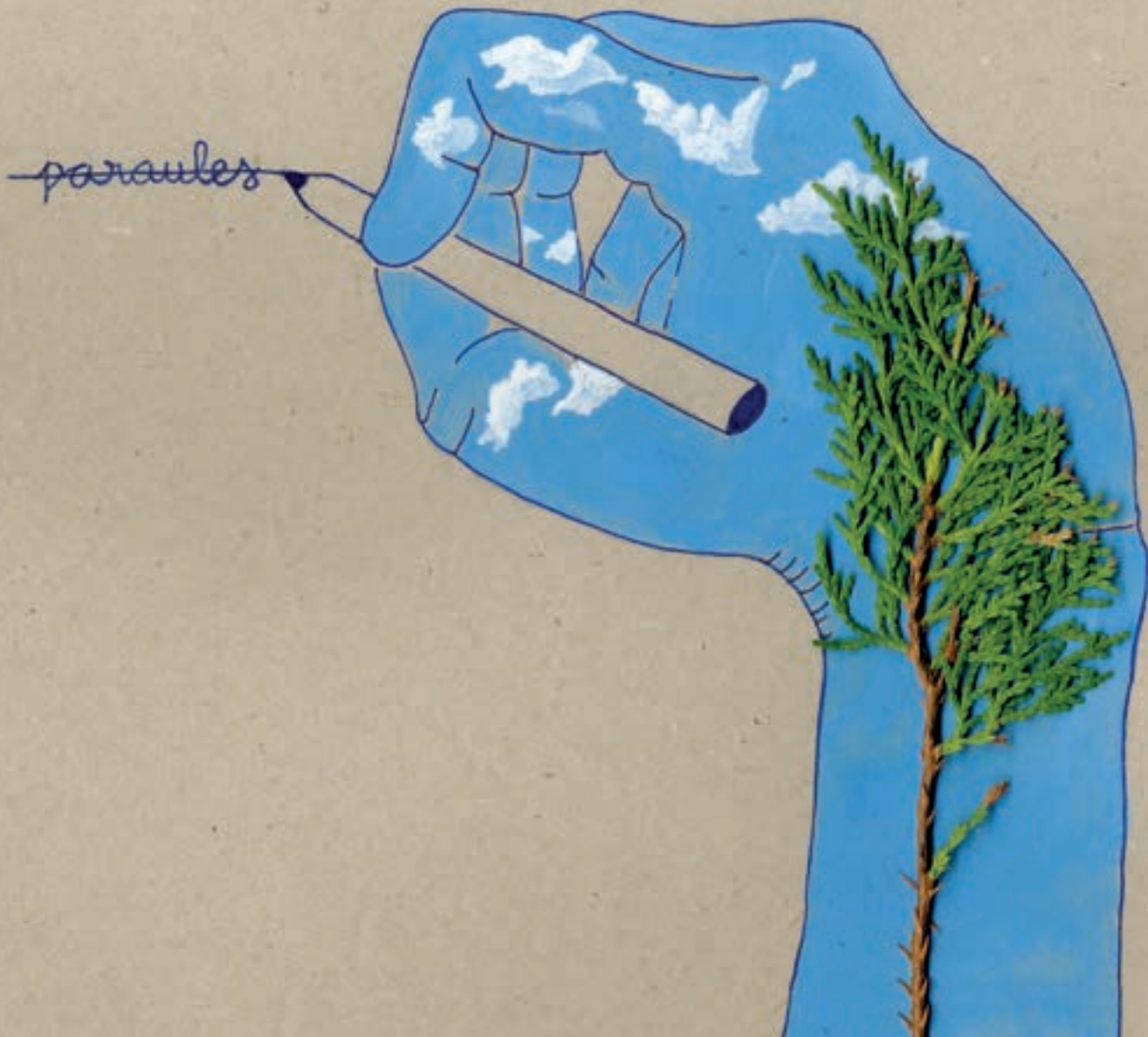

fins
la fi
de les

Avui viu a Barcelona però no deixa de venir sovint a Tàrrrega: de fet diu que surt més aquí que a la ciutat. I encara avui recita poemes i et sedueix amb les seves paraules i els seus versos. Ostres, un munt de coses. Ja us ho deia al principi, la Josefina és una dona inquieta i amb una capacitat creadora admirable. Llegiu-la!

Aprenc noves paraules amb la Josefina

Càncer. Un càncer és una malaltia molt greu que afecta els teixits del cos. Les cèl·lules canceroses creixen molt de pressa i de manera anormal. Els tumors malignes són càncers.

Certamen. Concurs de música o de literatura amb premis per a les persones que guanyen.

Col·lectiu.

1 Que és de moltes persones, que és fet per molta gent. Quan prepares una festa amb altres persones estàs fent un treball col·lectiu.

2 Un nom col·lectiu és singular, però representa un conjunt de coses. Ramat és un nom col·lectiu.

3 Un col·lectiu és un conjunt de persones. El col·lectiu de joves sense feina és força gran.

Convencional. Que adopta un costum o una opinió que tothom segueix de comú acord. Saludar-se donant-se la mà és convencional, es podria fer d'una altra manera.

Democràcia. Sistema polític on la ciutadania escull a través d'eleccions lliures les persones que han de tenir el poder.

Dictador/a. Persona que mana tota sola, sense ser controlada per ningú. Els dictadors no deixen que la gent tingui llibertat.

Dictadura. Hi ha una dictadura en un país quan hi governa un dictador. En una dictadura no hi ha llibertat de premsa.

Nodrir. Donar a un ésser viu els aliments que necessita.

República. Estat o país que té com a cap de l'estat una persona escollida pel poble i no un rei o una reina.

Revolució. Canvi polític, social, econòmic o científic molt important. El descobriment dels plàstics va ser una revolució tècnica.

Víncle. Lligam o relació entre dues persones. Els vincles d'amistat són molt forts.

Vinculada. Que està unida amb un vincle legal, moral o d'afecte.

Xic/a. Petit/a.

Frases fetes i expressions

Anar un xic enrere en el temps vol dir que recordarem coses del passat.

Quedar desert vol dir que ningú s'ha presentat a un concurs o que si algú s'hi ha presentat no era prou bo i per tant el premi no es pot repartir.

Qui era

Manuel Arce Lago és un escriptor espanyol de Santander. En 1952, va instal·lar la Llibreria i Galeria d'Art Sud a través de la qual va desenvolupar una important tasca cultural i artística durant més de quaranta anys. Des de 1985 fins a 1995 va ser president del Consell Social de la Universitat de Cantàbria on va crear els premis de Poesia i Narrativa Breu que encara se segueixen atorgant cada any.

Ernest Lluch Martin va ser un polític espanyol del PSC. Doctor en Ciències Econòmiques. Ministre de Sanitat i Consum entre 1982 i 1986. Va ser assassinat per la banda terrorista ETA quan comptava 63 anys i estava retirat de la vida política.

Felipe Lorda Alaiz va ser un crític literari i polític català, i el marit de la Josefina. Doctor en Filologia Romànica. Va treba-

llar com a professor de llengua i literatura catalanes, periodista radiofònic, traductor.

Altres coses interessants

BBC (British Broadcasting Corporation) (en català Corporació de Radiodifusió Britànica) és el servei públic de ràdio i televisió del Regne Unit.

Casa del Pueblo (Casa del Poble) és el nom que rep la seu municipal del PSOE. És un lloc on històricament es donava informació a treballadors i obrers.

ETA (Euskadi Ta Askatasuna) (País Basc i Llibertat) va ser una organització basca que feia servir el terror i la por amb l'objectiu d'aconseguir la independència d'Euskal Herria (País de l'Euskera) d'Espanya i de França.

PSC (Partit Socialista Català) és un partit polític català d'ideologia socialdemòcrata. La socialdemocràcia és la doctrina política dels i les qui pensen que la transformació de la societat es pot dur a terme des d'una democràcia parlamentària i no necessàriament des de la revolució.

UGT (Unió General de Treballadors) és una organització sindical obrera espanyola. Fundada al Congrés Obrer de Barcelona de 1888, comparteix origen històric amb el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE).

Josefina Vidal Morera

Poetessa i política

© del text **Francesc Pla Falip** basat en entrevistes amb Josefina Vidal Morera i en el treball inèdit de Jordi Creus Verni, *On són les dones targarines?* (recerca promoguda per l'Ajuntament de Tàrrrega i finançada per l'Institut Català de les Dones)

© de les il·lustracions **Alba Torres Robinat**

© de l'apartat *Aprenc paraules noves amb...* **Diccionaris d'Enciclopèdia Catalana**

© del disseny i la maquetació **Ester Gasol Dea** - Onart fotografia i disseny

© d'aquesta edició **Ajuntament de Tàrrrega**

Coordinació editorial: **Mireia Fontanet Viladot**

ISBN 978-84-95284-39-6

DL L 450-2018

Tàrrrega, abril de 2018.

Ho edita:

Hi col·labora:

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars. Si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra, us podeu adreçar a l'editor.

Titols editats

Alba Güell Roca, mestra i activista cultural

Pilarin Minguell Pont, actriu, periodista i locutora radiofònica

Maria Bernades Guardiola, llevadora

Pròxims títols

Olga L. Pijoan, artista plàstica conceptual

Josefina Vidal Morera (Tàrrrega, 11/03/1932).

Poetessa i política

Vidal va cursar els estudis secundaris i de batxillerat a Tàrrrega, a Cervera i a Lleida i els va acabar l'any 1950 amb l'examen d'estat a la Universitat de Barcelona.

Durant els primers anys de la dècada de 1950, intervé en recitals de poesia local, forma part del grup de teatre Thespis i participa en la vida cultural targarina.

El 1953 emigra a Anglaterra. Treballa un quants mesos en un hospital de salut mental a Preston. El 1954 es trasllada a Londres on treballa en un hospital general i, posteriorment, en un restaurant del Soho.

Acaba el seu períple londinenc col·laborant amb la secció espanyola de la BBC. A Londres, Vidal es retroba amb Felipe Lorda Alaiz (Almacelles, 1918-Barcelona, 1992), professor, escriptor i polític amb qui es casa. Vidal i Lorda van tenir dos filles i un fill, Isabel-Clara, Raimon i Dúnia.

El 1960, la família es trasllada a Holanda on va viure fins al 1977. Treballa al Servei Internacional de Radio Nederland Wereldomroep en el programa "Pulso Femenino". Imparteix classes de llengua i literatura castellanès a la Universitat de Groninga. Abans de tornar a Catalunya, treballa per a l'Ajuntament d'Amsterdam al Departament de Serveis Socials. Col·labora ajudant la immigració xilena que havia arribat a Holanda fugint del règim de Pinochet.

Torna a Espanya el 1977, quan Felipe Lorda és escollit diputat pel PSC al Congrés de Diputats per la província de Lleida. És aleshores que Vidal exerceix com a cap de la Secretaria del Despatx del ministre de Sanitat Ernest Lluch a Madrid. El 1980, tornen a Barcelona. El 1992 mort Felipe Lorda i el 1999, Dúnia, la seva filla petita.

Vidal sempre ha escrit poesia. Ha publicat els següents llibres: **Fuera de mi** (1964); **En el silenci del temps**, finalista del Premi de Poesia Les Talúries (2000); **Dues Veles Blanques** (2002); **Trànsit** (2002); **Calaix Obert** (2005); **El mar inevitable** (2006). Ha traduït al castellà obres del teatre anglès contemporani per a l'Editorial Aguilar.